

Bahar, turkmensk afghan som översatt filmen "Jord och Aska" till svenska. Här med sin mor Zuleiba. Foto: Henrik Persson

Mattor och dutarer

I södra Asien, nära Iran och forna Sovjetrepubliker som Turkmenistan i väst, Uzbekistan och Tadzjikistan i norr – samt Pah Kina i öst; där ligger Afghanistan. Spåren av mänsklig närvaro med utvecklad materiell kultur här går minst 16 000 år bakåt i tiden.

Landets huvudstad Kabul skiljer sig i hög grad från övriga Afghanistan. Bergsområden är vad som präglar nästan hela landet. Tio procent av landets yta är lämplig för jordbruk. Enligt vissa uppgifter är detta samtidigt bland de bördigaste områdena i världen.

Inom det afghanska folket finns olika grupper där många har stam- och klanorganisation. Det gäller till exempel pashtunerna, den största gruppen. Pashtunerna finns främst i södra och mellersta Afghanistan och i Pakistan. De omfattar sammanlagt cirka 40 miljoner människor och kallas ibland för "världens största stamfolk". Andra till antalet stora folk re-

presenterade i Afghanistan är tadjiker, hazarer och uzbeker.

Olika välkända afghanska matttyper finns i våra mattafärer. En del är handknutna av turkmener i norra Afghanistan och även av turkmener som flytt till Pakistan. I mönstren kan finnas göler – elefantfotsmönster –, och oktagoner – åttkanter. Ofta även blommotiv i olika färger.

Dutar är en traditionell långhalsad två- till 14-strängad luta i Centralasien och Sydasiens. Dess namn kommer från det persiska ordet för "två strängar", trots att den alltså kan ha ända upp till fjorton. Den spelas bland uigurer i Xinjiang, uzbeker, tajiker, turkmener, i Afghanistan och Pakistan.

Fakta från:

Allt om mattor.se
www.dutar.com
Wikipedia
Peter Hjukström, Afghanistan-kännare

En turkmensk afghanska matta knuten av Zuleiba, visad mot en vägg. Mattorna kan innehålla upp till en miljon knutar. Foto: Henrik Persson